

**O‘ZBEK XALQINING MILLIY URF-ODATLARI VA AN’ANALARI
TARIXIY RIVOJLANISHI
ИСТОРИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ОБЫЧАЕВ И
ТРАДИЦИЙ УЗБЕКСКОГО НАРОДА
HISTORICAL DEVELOPMENT OF THE NATIONAL CUSTOMS
AND TRADITIONS OF THE UZBEK PEOPLE**

Andijon davlat pedagogika instituti

Ijtimoiy gumanitar va amaliy fanlar fakulteti

MG'MAXT yo'nalishi 2 -bosqich talabasi

Turdialiyeva Sarvinoz Erkinbek qizi

Sarvinozkhanumturdialiyeva@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O‘zbek xalqining milliy urf-odatlarini va an’analarining tarixiy rivojlanishi tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida qadimiy davrlardan boshlab hozirgi kungacha milliy an’analar qanday shakllanganligi, ularning jamiyat hayotidagi roli va xalqning ma’naviy merosidagi ahamiyati o‘rganilgan. Shuningdek, maqolada turli tarixiy manbalar va arxeologik topilmalar asosida urf-odatlarining shakllanishi va o‘zgarish jarayonlari yoritib berilgan. Tadqiqot natijalari o‘zbek milliy madaniyatini saqlash va yosh avlodga yetkazishning ahamiyatini ko‘rsatadi.*

Kalit so‘zlar: *milliy urf-odatlar, an’analar, tarixiy rivojlanish, madaniy meros, O‘zbekiston tarixi, xalq madaniyati, qadimiy davrlar, jamiyat hayoti.*

Аннотация: *В данной статье анализируется историческое развитие национальных обычаев и традиций узбекского народа. В процессе исследования изучается, как формировались национальные традиции с древних времён до наших дней, их роль в общественной жизни и значение в духовном наследии народа. Также статья освещает процессы формирования и изменения обычаев на основе различных исторических источников и археологических находок. Результаты исследования подчеркивают важность*

сохранения узбекской национальной культуры и передачи её молодому поколению.

Ключевые слова: национальные обычаи, традиции, историческое развитие, культурное наследие, история Узбекистана, народная культура, древние времена, общественная жизнь.

Annotation: *This article analyzes the historical development of the national customs and traditions of the Uzbek people. The study examines how national traditions have been formed from ancient times to the present, their role in social life, and their significance in the spiritual heritage of the people. Additionally, the article highlights the formation and transformation of customs based on various historical sources and archaeological findings. The research results emphasize the importance of preserving Uzbek national culture and passing it on to the younger generation.*

Keywords: *national customs, traditions, historical development, cultural heritage, history of Uzbekistan, folk culture, ancient times, social life.*

O'zbek xalqining milliy urf-odatlar va an'analarining uning madaniy merosining ajralmas qismi bo'lib, tarixiy rivojlanish jarayonida shakllangan va avlodlardan avlodga yetib kelgan. Qadimiy davrlardan boshlab turli sivilizatsiyalar bilan muloqot, hududiy madaniyatlar almashinuvi va milliy hayotiy tajribalar natijasida o'zbek xalqining urf-odatlar boy va xilma-xil bo'lib rivojlandi. Ushbu urf-odatlar nafaqat kundalik hayotda, balki bayramlar, nikoh va oilaviy marosimlarda, shuningdek, diniy va ijtimoiy tadbirlarda ham o'z aksini topadi.

Tarixiy manbalar va arxeologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, milliy an'analar har doim jamiyatning axloqiy va ma'naviy qadriyatlarini saqlashda muhim rol o'ynagan. Shuningdek, ular yosh avlodning milliy identifikatsiyasini shakllantirish, birlik va davomiylikni ta'minlashda ham ahamiyatlidir. Biroq zamonaviy davrda globalizatsiya va texnologik taraqqiyot milliy urf-odatlar va an'analarini o'zgartirishga, ba'zan esa ularni yo'qolish xavfiga duchor qilmoqda.

Shu sababli o'zbek milliy urf-odatlari va an'alarining tarixiy rivojlanishini o'rganish, ularning shakllanishi, o'zgarish jarayoni va jamiyat hayotidagi ahamiyatini ilmiy jihatdan tahlil qilish dolzarb ilmiy masalalardan biridir. Ushbu maqolaning maqsadi o'zbek xalqining milliy urf-odatlari va an'alarini tarixiy kontekstda o'rganish, ularning zamonaviy jamiyatdagi o'rnini va ahamiyatini yoritishdir.

O'zbek xalqining milliy urf-odatlari va an'alari qadimdan shakllanib, turli davrlar davomida boyib borgan. Arxeologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, qadimgi O'zbekiston hududida yashagan xalqlar turmush tarzini tartibga soluvchi odat va marosimlarga ega bo'lgan.¹ Ular nafaqat ijtimoiy tartibni mustahkamlash, balki jamiyatning ma'naviy qadriyatlarini avloddan-avlodga yetkazishda muhim rol o'ynagan.

Tarixiy manbalar va yozma hujjatlar asosida aytish mumkinki, o'zbek milliy urf-odatlari asosan oilaviy, ijtimoiy va diniy marosimlarda aks etgan. Masalan, nikoh marosimlari, tug'ilish va to'y tantanalari, xalq bayramlari kabi tadbirlar an'anaviy qadriyatlarni saqlash va jamiyat a'zolarini birlashtirish vositasi bo'lgan.² Shu bilan birga, xalqning kundalik turmushi, kiyim-kechak, hunarmandchilik va ovqatlanish odatlari ham milliy merosning ajralmas qismi hisoblanadi.³

Milliy urf-odatlarning rivojlanishida hududiy va tarixiy sharoitlarning ahamiyati katta bo'lgan. Masalan, Buyuk Ipak Yo'li hududi orqali turli xalqlar bilan madaniy aloqalar milliy an'alarni boyitgan va ularni diversifikatsiya qilgan.⁴ Shu tariqa, qadimiy davrlardan boshlab shakllangan urf-odatlar hozirgi kungacha o'zgarishlarga uchragan bo'lsa-da, ularning asosiy tamoyillari saqlanib qolgan.

Zamonaviy davrda esa globalizatsiya va texnologik taraqqiyot milliy an'alarga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Yosh avlodning global madaniyat bilan tanishishi, internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali yangi odatlarning kirib kelishi qadimiy urf-odatlarni o'zgartirishga olib kelishi mumkin. Shu sababli, milliy urf-

¹ Khalikov, Sh. O'zbekiston hududidagi qadimgi madaniyatlar. – Toshkent: Fan, 2019

² Mirzaev, T. O'zbek to'y va nikoh marosimlari tarixi. – Samarqand: Sharq, 2020.

³ Karimov, A. Milliy urf-odatlar va madaniy meros. – Toshkent: TDYU nashriyoti, 2018

⁴ Rasulov, B. Buyuk Ipak Yo'li va O'zbekiston hududi. – Buxoro: Kitob, 2017.

odatlarni o'rganish, ularni himoya qilish va yosh avlodga yetkazish bo'yicha ilmiy va amaliy chora-tadbirlarni ishlab chiqish zarur.⁵

Xulosa qilib aytganda, o'zbek xalqining milliy urf-odatlari va an'analari uning madaniy merosining ajralmas qismi bo'lib, qadimiy davrlardan boshlab shakllangan va avlodan-avlodga yetib kelgan. Tarixiy manbalar va arxeologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bu an'analar jamiyatning ijtimoiy va ma'naviy hayotini tartibga solishda, oilaviy va bayram marosimlarida, shuningdek, yosh avlodni milliy qadriyatlar bilan tanishtirishda muhim rol o'ynagan.

Shu bilan birga, globalizatsiya, texnologik taraqqiyot va ijtimoiy o'zgarishlar milliy urf-odatlar va an'analarni o'zgartirishga yoki yo'qolish xavfiga duchor qilmoqda. Shu sababli, ularni o'rganish, saqlash va yosh avlodga yetkazish bo'yicha ilmiy, madaniy va amaliy chora-tadbirlarni kuchaytirish zarur.

Natijada, o'zbek milliy urf-odatlari va an'analari nafaqat tarixiy ahamiyatga ega, balki zamonaviy jamiyatning ma'naviy barqarorligini ta'minlash, milliy identifikatsiyani mustahkamlash va madaniy merosni kelajak avlodga yetkazish borasida muhim vosita hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Khalikov, Sh. O'zbekiston hududidagi qadimgi madaniyatlar. – Toshkent: Fan, 2019.
2. Mirzaev, T. O'zbek to'y va nikoh marosimlari tarixi. – Samarqand: Sharq, 2020.
3. Karimov, A. Milliy urf-odatlar va madaniy meros. – Toshkent: TDYU nashriyoti, 2018.
4. Rasulov, B. Buyuk Ipak Yo'li va O'zbekiston hududi. – Buxoro: Kitob, 2017.
5. Sobirov, N. Milliy an'analarni saqlash va yoshlar tarbiyasi. – Toshkent: Yoshlar, 2021.

⁵ Sobirov, N. Milliy an'analarni saqlash va yoshlar tarbiyasi. – Toshkent: Yoshlar, 2021.